ARREST VAN HET HOF
15 januari 1986 *

In zaak 52/84,

Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur M.-J. Jonczy als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij G. Kremlis, lid van haar juridische dienst, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verzoekster,

tegen

Koninkrijk België, in de persoon van de minister van Buitenlandse betrekkingen, vertegenwoordigd door R. Hoebaer, directeur bij het ministerie van Buitenlandse zaken, buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking, bijgestaan door J.-F. Bellis, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ter Belgische ambassade, rue des Girondins 4, Résidence Champagne,

verweerder,

betreffende een verzoek aan het Hof om vast te stellen dat het Koninkrijk België een krachtens het Verdrag op hem rustende verplichting niet is nagekomen door geen gevolg te geven aan een beschikking van de Commissie van 16 februari 1983 inzake een steunmaatregel van de Belgische regering ten behoeve van een onderneming in de sector ceramisch sanitair (PB 1983, L 91, blz. 32),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: U. Everling, kamerpresident, waarnemend president, R. Joliet, kamerpresident, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot, C. Kakouris, T. F. O'Higgins en F. Schockweiler, rechters,

advocaat-generaal: C. O. Lenz
griffier: J. A. Pompe, adjunct-griffier

* Procestaal: Frans.

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 21 november 1985,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 28 februari 1984, heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen krachtens artikel 93, lid 2, tweede alinea, EEG-Verdrag het Hof verzocht vast te stellen dat het Koninkrijk België een krachtens het Verdrag op hem rustende verplichting niet is nagekomen door niet binnen de gestelde termijn gevolg te geven aan beschikking nr. 83/130 van de Commissie van 16 februari 1983 inzake een steunmaatregel van de Belgische regering ten behoeve van een onderneming in de sector ceramisch sanitair.

2 Bij de omstreden beschikking heeft de Commissie vastgesteld dat de deelneming van 475 miljoen BFR van een openbare holding met regionale strekking in het kapitaal van een onderneming in de sector ceramiek te La Louvière een met de gemeenschappelijke markt onverenigbare steunmaatregel in de zin van artikel 92 EEG-Verdrag vormde en derhalve moest worden opgeheven. Bovendien verzocht de Commissie België om haar binnen drie maanden na kennisgeving van de beschikking mee te delen welke maatregelen zij had genomen om aan de beschikking te voldoen.

3 In de considerans van de beschikking komt onder meer de navolgende overweging voor:

„Overwegende dat een dergelijke steun, die bestemd is voor het in bedrijf houden van produktiecapaciteiten, de mededingingsvoorwaarden bijzonder ernstig kan aantasten, aangezien het marktmechanisme normaal tot de sluiting van de betrokken onderneming zou moeten leiden, hetgeen, in een situatie waarin de betrokken sector met een overcapaciteit te kampen heeft, de rendabeler werkende concurrenten in staat zou stellen tot verdere ontwikkeling."

4 De beschikking is het Koninkrijk België ter kennis gebracht bij brief van 24 februari 1983. Tegen de beschikking is geen beroep tot nietigverklaring ingesteld.

5 Bij brief van 3 juni 1983 aan het bevoegde lid van de Commissie betwistte de permanente vertegenwoordiger van België de juistheid van de motivering van de beschikking en wees hij op de ernstige sociale gevolgen van een eventuele sluiting van de betrokken onderneming. Verder merkte hij op, dat naar Belgisch positief recht de terugbetaling van het maatschappelijk kapitaal enkel kan gebeuren uit de winst van de vennootschap, hetgeen gezien het bedrijfsresultaat niet mogelijk was. Ten slotte werd in de brief verklaard dat de Belgische overheid de Commissie verzocht te preciseren wat zij onder „opheffing van de steun" verstond en welke gevolgen zij aan deze definitie meent te moeten verbinden.

6 Bij brief van 22 juli 1983 antwoordde het bevoegde lid van de Commissie onder meer dat moest worden voldaan aan de uit het gemeenschapsrecht voortvloeiende verplichtingen. Hij voegde eraan toe dat hij dan ook gaarne binnen een termijn van twee weken wilde vernemen, welke maatregelen de Belgische regering had getroffen om aan de beschikking van de Commissie te voldoen.

7 Bij brief van 5 september 1983 leverde de permanente vertegenwoordiger van België opnieuw kritiek op de motivering van de beschikking en herhaalde hij zijn verzoek om precisering. Van oordeel dat geen gevolg was gegeven aan de beschikking en verontrust door in de Belgische kranten verschenen berichten over nieuwe steun aan de betrokken onderneming, heeft de Commissie het onderhavige beroep ingesteld zonder op deze brief te antwoorden.

8 Voor het Hof heeft de Commissie betoogd, dat zij, waar zij had vastgesteld dat de betrokken steunmaatregel niet verenigbaar was met de gemeenschappelijke markt, krachtens artikel 93, lid 2, eerste alinea, EEG-Verdrag gehouden was te bepalen dat de betrokken Lid-Staat die steunmaatregel binnen de door haar vast te stellen termijn moest opheffen of wijzigen. De Commissie vraagt zich af of in de door de Belgische regering aangevoerde middelen niet in feite opnieuw de geldigheid van

de beschikking wordt betwist, wat volgens de rechtspraak van het Hof zou zijn uitgesloten, wanneer die beschikking niet binnen de in artikel 173, derde alinea, EEG-Verdrag gestelde termijn is bestreden.

9 In elk geval zouden deze middelen ongegrond zijn. Anders dan in de zaak die het onderwerp was van het arrest van het Hof van 12 juli 1973 (zaak 70/72, Commissie/Bondsrepubliek Duitsland, Jurispr. 1973, blz. 813), zou in de beschikking duidelijk zijn aangegeven, welke steun diende te worden opgeheven. De beschikking zou derhalve voldoende nauwkeurig zijn geweest om ten uitvoer te worden gelegd en volgens de rechtspraak van het Hof zou de Belgische regering zich niet ten exceptieve op het Belgisch positief recht kunnen beroepen ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit communautaire beschikkingen voortvloeiende verplichtingen.

10 De Belgische regering houdt staande dat de Belgische autoriteiten de krachtens artikel 93, lid 2, EEG-Verdrag op hen rustende verplichtingen niet hebben verzuimd. In weerwil van hun herhaalde verzoeken, had de Commissie hen niet de nodige preciseringen gegeven op grond waarvan zij hadden kunnen bepalen, waarin de verplichting tot opheffing van de beweerde steunmaatregel bestond. Derhalve zou hun niet kunnen worden verweten, dat zij die verplichting niet waren nagekomen.

11 Voorts verwijst de Belgische regering naar het tweede en het zevende verslag over het mededingingsbeleid, waarin de Commissie haar standpunt zou hebben bepaald ten aanzien van overheidsdeelnemingen. In deze verslagen zou de Commissie hebben te kennen gegeven, dat het optreden van instellingen die door de Staat zijn opgericht en gefinancierd met het oog op deelneming in het kapitaal van bepaalde ondernemingen, pas achteraf kan worden beoordeeld. Door dit beleid zou de Commissie zelf de opheffing van deelnemingen hebben belet, daar onder die omstandigheden de terugbetalingsverplichting in de gevallen waarin de winst van een onderneming niet toereikend is voor die terugbetaling, de rechten van onschuldige derden ernstig zou schaden.

12 In het onderhavige geval zou de onderneming helemaal geen winst hebben gehad waarmee de terugbetaling kon worden verricht, en zou het derhalve materieel onmogelijk zijn geweest de beschikking naar de letter ten uitvoer te leggen zonder de vennootschap te vereffenen. De beschikking eiste evenwel enkel de opheffing van

de steunmaatregel en niet die van de vennootschap. In elk geval, heeft een algemene vergadering op 25 januari 1985 besloten de vennootschap in vereffening te stellen; de Belgische regering begrijpt niet wat de Commissie verder nog wil.

13 Volgens vaste rechtspraak, laatstelijk bevestigd bij arrest van het Hof van 15 november 1983 (zaak 52/83, Commissie/Frankrijk, Jurispr. 1983, blz. 3707) kan een Lid-Staat tot wie een krachtens artikel 93, lid 2, eerste alinea, EEG-Verdrag gegeven beschikking is gericht, na het verstrijken van de in artikel 173, derde alinea, EEG-Verdrag bedoelde termijn de geldigheid ervan niet meer betwisten bij gelegenheid van het in de tweede alinea van artikel 93, lid 2, voorziene beroep. Vastgesteld moet worden dat dit in casu het geval is.

14 Onder deze omstandigheden zou de Belgische regering nog als enig verweermiddel tegen het beroep wegens niet-nakoming kunnen aanvoeren, de volstrekte onmogelijkheid om de beschikking correct uit te voeren. Dienaangaande zij opgemerkt, dat in de beschikking de opheffing wordt geëist van een deelneming van 475 miljoen BFR in het kapitaal van een onderneming door een openbare holding met regionale strekking, waartoe de regionale autoriteiten op 3 augustus 1981 hadden besloten, en dat deze eis nauwkeurig genoeg is om te worden uitgevoerd. De omstandigheid dat de Belgische autoriteiten wegens de financiële toestand van de onderneming het uitbetaalde bedrag niet konden recupereren, betekent niet dat de uitvoering onmogelijk is, daar het doel van de Commissie was de steunmaatregel op te heffen en dit doel, zoals door de Belgische regering wordt toegegeven, kon worden bereikt door de vereffening van de vennootschap, die door de Belgische autoriteiten in hun hoedanigheid van aandeelhouder of schuldeiser kon worden uitgelokt.

15 Met betrekking tot het argument van de Belgische regering dat de beschikking daadwerkelijk is uitgevoerd door de invereffeningstelling van de onderneming begin 1985, dient eraan te worden herinnerd dat het beroep is ingesteld, omdat het Koninkrijk België niet binnen de gestelde termijn heeft voldaan aan de bij brief van 24 februari 1983 betekende beschikking waarin de Belgische regering werd gelast de Commissie binnen drie maanden na kennisgeving van de beschikking me-

dedeling te doen van de door haar ter voldoening aan deze beschikking genomen maatregelen. Derhalve moet worden vastgesteld dat de beschikking hoe dan ook niet tijdig is uitgevoerd.

16 Hieraan moet worden toegevoegd, dat het feit dat de Lid-Staat tot wie de beschikking is gericht, tegen een beroep als het onderhavige geen ander verweermiddel kan aanvoeren dan de volstrekte onmogelijkheid van tenuitvoerlegging, een Lid-Staat die bij de uitvoering van een dergelijke beschikking op niet voorziene of voorzienbare moeilijkheden stuit, of zich bewust wordt van gevolgen die de Commissie niet voor ogen heeft gehad, niet belet om deze problemen aan laatstgenoemde voor te leggen en daarbij passende wijzigingen van de betrokken beschikking voor te stellen. Op grond van het met name in artikel 5 EEG-Verdrag tot uitdrukking gebrachte beginsel dat de Lid-Staten en de gemeenschapsinstellingen over en weer tot loyale samenwerking verplicht zijn, moeten in een dergelijk geval de Commissie en de Lid-Staat te goeder trouw samenwerken om met volledige inachtneming van de verdragsbepalingen, inzonderheid die betreffende de steunmaatregelen, de moeilijkheden te overwinnen. In het onderhavige geval is echter geen van de door de Belgische regering aangevoerde moeilijkheden van dien aard en heeft de regering de Commissie geen voorstellen voor andere, passende maatregelen gedaan, maar heeft zij, via de permanente vertegenwoordiger van België en na het verstrijken van de termijn voor tenuitvoerlegging, enkel de juistheid van de motivering van de beschikking betwist, zich beroepen op de omstandigheid dat het op grond van de bepalingen van het Belgisch recht onmogelijk was de deelneming ongedaan te maken, en de Commissie gevraagd, wat zij onder „opheffing van de steunmaatregel" verstond. Een dergelijke houding kan niet in overeenstemming worden geacht met de hiervoor genoemde samenwerkingsplicht.

17 Uit het voorafgaande volgt dat de niet-nakoming bewezen moet worden geacht in de termen waarin zij in de conclusies van de Commissie is geformuleerd.

Kosten

18 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen. Daar verweerder in het ongelijk is gesteld, moet hij in de kosten worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende, verstaat:

1) **Door niet binnen de gestelde termijn gevolg te geven aan beschikking nr. 83/130 van de Commissie van 16 februari 1983 inzake een steunmaatregel van de Belgische regering ten behoeve van een onderneming in de sector ceramisch sanitair, is het Koninkrijk België een krachtens het Verdrag op hem rustende verplichting niet nagekomen.**

2) **Het Koninkrijk België wordt verwezen in de kosten van de procedure.**

Everling Joliet Bosco Koopmans

Due Galmot Kakouris O'Higgins Schockweiler

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 15 januari 1986.

De griffier

P. Heim

De waarnemend president

U. Everling

kamerpresident